

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ***

**МАТЕРІАЛИ
науково-методичного семінару
викладачів економічного факультету
ХНПУ імені Г.С.Сковороди**

Харків 2016

РОЛЬ ОПРАЦЮВАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ВПРАВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ».

Шиловцева Н. В., к.е.н., доцент

Основною метою модернізації української освіти є підготовка кваліфікованого працівника, які є конкурентоспроможними на ринку праці компетентними, вільно володіють своєю професією за спеціальністю на рівні світових стандартів. Сучасні постіндустріальні та науково-інформаційні технології базуються не на матеріальній, а на інтелектуальній власності, на знаннях як субстанції виробництва і визначаються рівнем розвитку людського капіталу. Особлива роль у цьому процесі належить системі економічній освіти, яка є важливим фактором економічної соціалізації людей. З цього приводу виникає питання впровадження компетентного підходу у професійну підготовку студентів. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економіки та підприємництва є важливим завданням теорії та практики, оскільки у подальшому від них буде вимагатися швидко та ефективно засвоювати та впроваджувати передові технології, вітчизняний та зарубіжний досвід в процесі своєї діяльності.

Проблема формування професійної компетентності в процесі навчання у вищому навчальному закладі привертає увагу багатьох учених. Зацікавленість науковців аспектами формування професійної компетентності зумовлена: переходом світової спільноти до інформаційного суспільства, де пріоритетним вважається не просто нагромадження майбутніми фахівцями знань, предметних умінь і навичок, але формування уміння вчитися, оволодіти навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя [4].

Вчена Н. Єфремова [3] визначає поняття «компетентність» як узагальнені та глибоко сформовані якості особистості, її здатності найбільш універсально використовувати та застосовувати одержані знання та навички. Вона

підкреслює, що компетентність – це сукупність знань, умінь та навичок, які дозволяють суб'єкту пристосуватись до постійних змін соціально-економічної діяльності, здатність їх діяти та виживати в даних умовах. Означений перелік науковець А. Хуторський доповнює сукупністю змістовних орієнтацій, які необхідні для продуктивної діяльності [5, 6]. Дослідник А. Бермус [1] наполягає, що компетентність – це системна єдність, яка інтегрує особистісні, предметні та інструментальні особливості та складові. У дослідженнях Ю. Татури [7] підкреслюється, що компетентність виступає якісною характеристикою особистості, яка дозволяє їй вирішувати, виносити судження в певній галузі. В основі цієї якості лежать знання, поінформованість, досвід соціально-професійної діяльності людини. Все це визначає узагальнений, інтегративний характер поняття «компетентність». На думку науковця М. Чошанова [8], компетентність – це не лише володіння знаннями, а постійне намагання до їх оновлення, використання в реальних умовах, здобуття оперативних та мобільних знань, гнучкість та критичність мислення. Такий підхід до компетентності фахівця дозволить в майбутньому обирати найбільш раціональні та ефективні рішення у переліку їх альтернатив. Ми дотримуємося позиції вченого Ю.Д. Бойчука, який відокремлює такі складові компетентності: об'єднання знань, умінь, навичок фахівця; поглиблене знання предмета або освоєне вміння; визначення алгоритму підготовки спеціаліста; постійне оновлення знань та володіння новою інформацією; наявність змістовних знань, процесуальних умінь та навичок. [2, с. 195]

У відповідності до такого методологічного підходу можна визначити структурні елементи професійної компетентності майбутніх економістів: знання, вміння та навички професійної економічної діяльності; забезпечення інтегрального прояву професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду фахової діяльності та творчості; здатності стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатоаспектного, соціально-політичного, ринкового, інформаційного і комунікаційного простору; здатність виконання практичних завдань у виробничих умовах на робочому

місці; вміння розв'язувати проблеми, що виникають в соціально-економічній, технологічній, психологічній діяльності, у сферах соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин.

Професійна компетентність майбутніх фахівців економіки та підприємництва – це складне багатофакторне утворення особистості, що включає систему наукових економічних об'єктивних знань і вмінь фахівця (методи економічного аналізу та статистики, фінансовий менеджмент, бухгалтерський облік і законодавство), здатність адаптувати їх у професійну діяльність (менеджмент, маркетинг, фінансовий аналіз, аудит, бухгалтерія), ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, інтегрованих показників культури (мови, стилю, спілкування, ставлення до себе та своєї професійної діяльності, до суміжних галузей знань), а також наявність стійкої готовності до професійного зростання.

Сучасні умови – розвиток НТП, особливо в електроніці, зв'язку інформатиці, інноваційності виробництва, складних глобалізаційних процесах обумовлюють нову роль персоналу. Він стає головним стратегічним ресурсом будь-якої організації і головним фактором її конкурентної переваги. Мова йде про новий погляд на концепцію роботи з кадрами в організації, яка включає: її філософію (загальний підхід в організації до персоналу як головного ресурсу); стратегічні цілі в роботі з персоналом; сучасні принципи кадрової роботи (безумовно дотримання законодавства; справедливість, рівність і партнерство у взаємовідносинах; турбота про соціальні умови праці і життя співпрацівників тощо); шляхи та засоби вирішення проблем за основними напрямками управління людськими ресурсами (добору якісних кадрів, і їх розстановки, адаптація, забезпечення здорових умов праці, відпочинку, навчання й розвитку персоналу, налагодження ефективного керівництва персоналу, згуртування його в творчий колектив, формування і втілення корпоративної культури в організації).

Такі завдання у вивченні теорії менеджменту потребують оновлення змісту і методичних прийомів, використання яких дасть можливість отримати знання,

навички та певний досвід у сфері культури та моральних норм підприємницької діяльності, стратегічного менеджменту, маркетингових послуг, комерційного права, інноваційної діяльності. Головним чином це стосується використання інтерактивних методик, тренінгів у формі різних ділових ігор та аналізу конкретних практичних ситуацій («Case-study»), виконання індивідуальних завдань, втілення програмно-цільового навчання за вільно обраною темою та групові дискусії. Доцільно віддати перевагу тим засобам навчання, які містять комунікативно-ситуативні завдання, завдання, що потребують залучення досвіду студентів, наближені до життя, майбутньої професійної діяльності, стимулюють їх активну розумову діяльність.

Якість аналізу ситуаційних вправ і рівень залучення студентів до їх обговорення в аудиторії відіграють вирішальну роль в успішному використанні цього методу. Важливо, щоб студенти були адекватно підготовлені до проведення занять з використанням ситуаційних вправ.

В основу професійної діяльності менеджера покладено процес пошуку і реалізації того чи іншого управлінського рішення в умовах конкретної ситуації, яка характеризується специфічним сполученням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Умова якісного рішення – багатоваріантність альтернатив, можливість вибору. Case-study – навчання на конкретних ситуаціях. Студенти ознайомлюються з реальною ситуацією діяльності існуючої фірми, обговорюють її і приймають рішення. Цей метод найбільшою мірою відповідає завданням управлінської освіти: сприяє розвитку вміння вирішувати проблеми з урахуванням конкретних умов і за наявності фактичної інформації; розвиває такі кваліфікаційні ознаки, як проведення аналізу та діагностики проблем, вміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати та оцінювати інформацію, яка надходить як словесно, так і письмово; певним чином сприяє формуванню таких особистісних рис, як почуття впевненості у собі та подоланню зайвої боязливості або зайвої самовпевненості.

Аналізуючи факти та події досліджуваних ситуацій, з'ясовуючи їх з іншими, студенти починають сприймати їх об'єктивніше. Бути максимально об'єктивним – це важлива управлінська здатність.

Важливим у застосуванні ситуаційної методики навчання є те, що студенти навчаються методикам прийняття раціональних рішень, визначати стратегічні та поточні завдання перед колективом і окремими працівниками і співробітниками. Спеціалісти вважають, що 90% успіху керівників залежить від уміння ставити питання, у тому числі безпосередньо собі.

Ситуаційні вправи пов'язують навчання і реальність, ознайомлюють з дійсними проблемами і питаннями, а не з абстрактними теоретичними узагальненнями. Робота зі вправою залишає свободу у пошуку шляхів аналізу, ідентифікації і рішення проблеми. При цьому очікується, що в результаті вивчення ситуації можна дійти індивідуального висновку, а після обговорення її в навчальній групі та в аудиторії внести до нього необхідні зміни і сформулювати рішення.

Світовий досвід використання ситуаційної методики навчання свідчить, що запорука успіху – підготовка письмового конспекту свого аналізу. У бізнесі рекомендації записують навіть тоді, коли спершу їх було надано в усній формі. Щоб мати можливість швидко зосередити увагу на важливих моментах і знаходити під час обговорення потрібне місце у документі, ліпше записати аналіз ситуації у схематичній формі, з використанням основних розділів, таблиць та діаграм для ілюстрування важливих напрямів обговорення та їх взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании [электронный ресурс] / Бермус А.Г. // Интернет–журнал "Эйдос". – 2005. – 10 сентября. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm>.

2. Бойчук Ю.Д. Компетентнісний підхід // В кн.: Наукові підходи до наукових педагогічних досліджень : Монографія / за заг. ред. докт. пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України В.І. Лозової. – Харків : “Апостроф”, 2011. – С. 188-216.

3. Ефремова Н.Ф. Современные тестовые технологии в образовании / Н.Ф. Ефремова. – М. : Логос, 2003. – 208 с.

4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи // Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.

5. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Электронный ресурс] / А.В. Хуторской // Интернет-журнал "Эйдос". – 2002. – 23 апреля. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>,

6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования [Электронный ресурс] / А.В. Хуторской / [Доклады 4-й Всероссийской дистанционной августовской педагогической конференции "Обновление российской школы" (26 августа – 10 сентября 2002 г.)]. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/conf>

7. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю.Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2004. – №3.

8. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения / М.А. Чошанов – М. : Народное образование, 1996. – 160 с.